

מראי מקומות - יבמות

יד:

אדם צריך לשקר כדי לעשות שלום, וכמו דאי' דמשנין מפני השלום. אבל ודאי עדיף טפי לעשות שלום עם אמת, בלא שצריך לשנות כלל. וא"כ, י"ל דפעמים כשאדם מריב עם חבירו, צריך לשקר כדי לעשות שלום, לומר שבאמת אינו סובר כמו שאמר מעיקרא, וכו'. אבל אצל ב"ש וב"ה לא הי' כן, אלא כ"א סבר כשיטתו באמת, ואמר כן, ולא שיקר כלום, אבל מ"מ לא זזו משם עד שנעשו אוהבים זה את זה.

ה. בשלמא ב"ה נמנעו מב"ש, דחייבי כריתות נינהו, וממזרים הם לב"ה

הק' הרש"ש, למה צריכה הגמ' לפרש החשש משום הבנים, הרי י"ל דלפי ב"ה הרי הוא עובר מיד על איסור כרת אם פגע בצרת ערוה, וכן לב"ש אם עושה כדברי ב"ה הרי הוא יכול לעבור על איסור לאו מיד, דהיינו יבמה לשוק לדברי ב"ש. וכ' דצ"ל דלהרבות פסולים בישראל חמיר להו טפי משאיזה יחידים יעשה איסור, וגם שמא יטמעו בהם אח"כ, ויתרבו פסולים.

ו. בשלמא ב"ה נמנעו מב"ש, דחייבי כריתות נינהו, וממזרים הם לב"ה

הק' הקובץ הערות (ד', ב'), הרי זה הי' קודם הבת קול, וא"כ הרשות ניתנה לעשות כמי שירצה. וא"כ, אפי' לדברי ב"ה דצרת ערוה פטורה, מ"מ גם הם מודים שהרוצה לעשות כדברי ב"ש עושה, ובודאי שאין בזה איסור כלל. וא"כ, למה לדברי ב"ה הולד ממזר, הרי לא עברו שום איסור, אף לדברי ב"ה, שהרי יש להם רשות לעשות כמו שההלכה נראית להם. וביאר דאף דאח"כ, מותר לעשות כדברי ב"ש, והאיסור פקע, אבל סיבת האיסור לא פקעה לדעת ב"ה, וא"כ שפיר הוי הולד ממזר. ועע"ש שהביא עוד דוגמאות כזה.

א. ומאי אולמי' הק מהך

פרש"י, דקאמר ה"נ מסתברא דמודעי להו מהאי, היכי מסתברא טפי. וע' בריטב"א מה שהק' ע"ז, דהא לפי זה לא שייך ה"נ מסתברא כלל, וע"ש עוד מה שהק'. והוא פי' דכוונתו לומר דאי כדבריה, דב"ש באמת עשו כדבריהם, וטעמא דלא נמנעו ב"ה הוא משום דמודעי להו ופרשי, א"כ ל"ל לתנא למיתני תרתי לאשמעינן דינא דמודעי להו ופרשי, ותי' הגמ' דמקמייתא לא הוי שמעי' שפיר הא דמודעי להו ופרשי, דהא י"ל דטעמא דצרה הוא משום דקלא אית לה, ותנא אידך לברורי, ומשנה לא זזה ממקומה.

ב. ובספק אשת איש

פרש"י (בלשון ראשון), דהיינו קטנה שהיא בת מיאון, דנח' ב"ש וב"ה לקמן אם נשואות יכולות למאן, או רק ארוסות. וכ' הריטב"א דאי"ז מחוור, דהא בשום מקום אין קורין לקטנה שיכולה למאן "ספק אשת איש". וע"ש מה שהעיר גם על לשון ב' שפרש"י, ובמש"כ לפרש.

ג. ללמדך שחיבה וריעות נוהגים זה בזה

פי' הריטב"א, דאילו מדינא, נהי דאסור למספי בידיה דבר שחבירו ס"ל שהוא אסור, מ"מ כד ספו אינהו מנפשייהו, לא מחייבי לאפרושינהו, כיון דלדידהו היתר גמור הוא, אלא דאהבה וריעות נוהגים זה בזה, ומאי דסני לי', לחברייהו לא עבדי.

ד. לקיים מה שנא' האמת והשלום אהבו

פי' המהרש"א, הגם שא"א שיהיו שתי הדעות אמת לאמתו, מ"מ מצד השלום והאהבה ביניהם, כולם אמת, כמו דאי' בחגיגה (ג'), דכולם דברי אלקים חיים, ניתנו מרועה א' (וצ"ע עוד כוונתו בזה). וע"ע בבן יהוידע דפי' דהא מצינו דפעמים